

Årsberetning

Reform
- ressursenter for menn

2019

Innholdsfortegnelse

Forord	4
1. Om Reform – ressurscenter for menn	5
Formålsparagraf og overordnede oppgaver	5
Styrende organer.....	5
Finansiering	5
Tredelt innsats.....	6
Strategi- og handlingsplan.....	6
Ansatte	7
2. Rollen som nasjonalt likestillingscenter	8
Innspill og høringer.....	8
Internasjonalt arbeid.....	8
3. Nærmere om bruken av grunntilskuddet fra staten	9
En forutsetning for et likestillingsarbeid av kvalitet.....	9
Prosjektarbeid	9
Statstilskuddet er grunnsteinen	9
Grunntilskuddet i 2019.....	10
4. Lavterskelarbeid	11
Mannstelefonen	11
Mannstelefonen Chat.....	11
Terapeutiske samtaler.....	12
5. Menn som fedre	13
Spredning av samlivskurs for menn	13
EQW&L – Equality for Work and Life	13
MiC – Men in Care. Best practice for promotion for caring masculinities to improve work life balance	14
Min far – historier og diskusjonsopplegg om mangfold og fedre	14
E-læringskurs om fedre for ansatte i barnevernet.....	15
Aktivtfarskap.no	15
6. Volds- og overgrepforebygging	16

Stopp kjærestevolden	16
Rød knapp-aksjonen Stopp vold mot kvinner	16
Menn også! Videreføring av det kommunale krisesentertilbudet til menn og LHBT-personer.....	16
Maskulinitet, kjønn og vold i russetiden	17
Teaterstykket «Mann, jeg?».....	17
Skeiv og voldsutsatt – en myte?	18
7. Arbeid med gutter og menn med minoritetstilknytning	19
DOŁĄCZAĆ SIĘ! (Bli med!) Utvikling og gjennomføring av integreringsmøter for mannlige polske arbeidsinnvandrere i Norge.....	19
8. Menn, helse og seksualitet.....	20
Kast (Kjøp av seksuelle tjenester).....	20
Mannens helseuke 2019: «Mann og ensom? Snakk om det!»	20
Samtalegrupper for mannlige studenter ved Universitetet i Agder	21
Transmenn, helse og maskulinitetsnormer.....	21
Ungdoms tanker om porno	22
9. Gutters oppvekst og sosialisering	23
Men in Nursing Education: Nordisk prosjekt om menn i sykepleieutdanningen.....	23
Mannsdagen 2019.....	23
Genustest.no: Test en billedboks kjønnsinnhold	23
10. Opplysningsarbeid	25
Nett og sosiale medier	25
Faste arrangementer, foredrag, kurs og undervisning.....	25
Reform i media	25
11. Representasjon og samarbeid	26
Brobyggerrolle.....	26
Likestillingssentrene	26
12. Nye lokaler i 2019	27
Formell åpning.....	28
Vedlegg 1: Kultur- og likestillingsminister Trine Skei Grandes tale 21.10.19.....	29
Vedlegg 2: Prolog til Reform av forfatter Thorvald Steen	31

Forord

Reform – ressurscenter for menn er noe så enestående som et nasjonalt kompetansemiljø som arbeider for gutter og menn som aktive interessenter i likestillingen.

Også i 2019 har ressurscenteret arbeidet med et stort antall prosjektoppgaver, og innledet og videreført mange samarbeid i inn- og utland. Vi er kanskje særlig stolt av våre to nye EU-prosjekter, der vi ser på forhold som fremmer og svekker arbeid-familiebalansen i arbeidslivet, sammen med en rekke europeiske partnere.

Dette året flyttet vi også til nye og tidsriktige lokaler sentralt i Oslo. Lokalene er godt tilpasset den mangfoldige virksomheten i Reform, som inkluderer våre lavterskel hjelpetilbud og den frivillige virksomheten, rettet mot menn i krise.

Årsberetningen viser bredden i Reforms virksomhet dette året, både i arbeidet gjort av våre dyktige ansatte og av våre engasjerte frivillige.

Oslo, 17. februar 2020

Are Saastad,
daglig leder

1. Om Reform – ressurscenter for menn

Formålsparagraf og overordnede oppgaver

Reforms formålsparagraf er vedtektsfestet i stiftelsesmøte 30. januar 2002. Våre oppgaver er formulert slik:

«Reform er organisert som en politisk uavhengig stiftelse. Stiftelsens formål er, med utgangspunkt i at menn og kvinner er likeverdige, å jobbe for likestilling og mot diskriminering på grunnlag av kjønn, samt synliggjøre menn som kjønn i samfunnet.

Med dette utgangspunktet skal REFORM være likestillingsorientert og helserettet i sitt arbeid, bistå menn i konkrete livsfaser og livssituasjoner med råd, veiledning og informasjon, bidra til å ta vare på og utvikle mangfoldet i menns liv, arbeide for menns likestilling i et folkehelseperspektiv, mobilisere menns ressurser til utvikling og aktiviteter på områder som ikke har vært særlig fremtredende i de tradisjonelle mannskulturene og ellers bidra til å bedre menns helse, levekår og livskvalitet.

Senterets arbeid skal preges av respekt for det enkelte menneskes egenverdi, der alle mennesker er likeverdige og skal behandles deretter, uavhengig av kjønn, alder, religion, etnisk tilhørighet, hudfarge, funksjonsdyktighet, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.»

Våre oppgaver kan overordnet sies å være å samle, produsere og formidle sentral kunnskap om menn, menns livssituasjoner, helse og likestilling, å påvirke beslutningsprosesser som berører menn og likestilling, å samarbeide nasjonalt og internasjonalt om synliggjøring av menns posisjoner i likestillingsfeltet og å kvalitetsutvikle og arbeide for en spredning av lavterskeltilbud til menn.

Styrende organer

Reforms virksomhet ledes av et styre og et representantskap.

Styret har den øverste ledelse av stiftelsens virksomhet og skal lede stiftelsen i henhold til vedtektene og stiftelsesloven.

Reforms styreleder besto i 2019 av styreleder Kristin Mile, nestleder André Oktay Dahl og styremedlemmene Thomas Walle, Tore Eugen Kvalheim, Marianne Inéz Lien, Remi Pettersen (frivilliges representant) og Bjørn Ole Ekeli (ansattes representant).

Representantskapet er Reforms høyeste organ, og har som oppgave å føre tilsyn med virksomheten.

Representantskapet besto i 2019 av Arnfinn Jomar Andersen (oppnevnt fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress), Astrid Bismo (oppnevnt fra Kreftforeningen), Anne-Jorunn Berg (oppnevnt fra Senter for tverrfaglig kjønnsforskning, UiO), Geir Salter (frivilliges representant) og Steinar Kvam (ansattes representant).

Finansiering

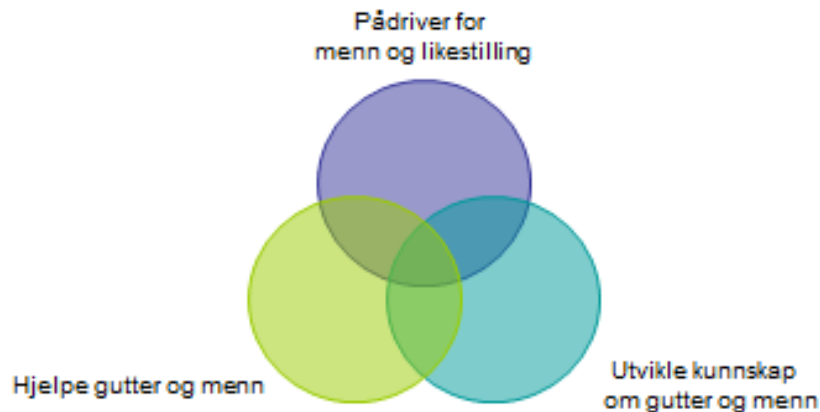
Reform drives med grunnfinansiering over budsjettet til Kulturdepartementet (KUD), formidlet via Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Store deler av driften er prosjektbasert, med finansiering både fra offentlige og private tilskuddsytere.

Den offentlige støtten til stiftelsen er begrunnet i at norske myndigheter anerkjenner behovet for en aktør med hovedoppgaven å integrere gutter og menn i likestillingsarbeidet - som partnere, medspillere og også som ansvarlige parter med selvstendige likestillingsbehov. Vi har et godt samarbeid med Bufdir, både i form av to årlige dialogmøter og i andre sammenhenger.

Tredelt innsats

Reform har spesialkompetanse på feltet gutter, menn og likestilling.

Reform arbeider tredelt, ved å forene kunnskap fra direkte kontakt med menn (gjennom hjelpetilbud) med kompetanseutvikling (i stor grad finansiert gjennom ulike prosjektsamarbeid) og via rollen som samfunnsaktør og faglig pådriver.

Den spesielle kombinasjonen av kunnskap fra forskning, erfaring og direkte dialog med menn gjør Reform til en unik aktør i likestillingsfeltet, både nasjonalt og internasjonalt.

Strategi- og handlingsplan

I styrets strategiplan er det vedtatt at Reform skal ha disse kjernerollene:

- Ivareta menn i likestillingsarbeidet
- Være en synlig aktør for likestilling i et mannsperspektiv
- Være en aktiv formidler av praksis- og forskningsbasert kunnskap
- Videreføre frivilligheten knyttet til Mannstelefonen

Kjernerollene var i 2019 konkretisert til disse oppgavene i det daglige:

- Å bedre gutters oppvekstvilkår og utdanning
- Å fremme oppmerksomhet om menns helse
- Å motvirke det kjønnsdelte arbeidsmarkedet
- Å motarbeide vold i nære relasjoner
- Å arbeide med utfordringer som gutter og menn med minoritetstilknytning møter
- Å innhente og dele kunnskap om samlivsbrudd og barnefordeling
- Å fremme menns rolle som fedre i samfunnet

Det gis i tillegg føringer gjennom Bufdirs årlige tildelingsbrev knyttet til den statlige grunnbevilgningen.

Reforms drift organiseres rundt årlige og dynamiske handlingsplaner. Handlingsplanen følges opp og oppdateres i Reforms jevnlig driftsmøte.

Ansatte

I 2019 har disse vært fast ansatt i Reform:

Are Saastad, daglig leder

Bjørn Ole Ekeli, økonomisjef/kontroller

Ole Bredesen Nordfjell, seniorrådgiver

Live Mehlum, seniorrådgiver

Danel Hammer, rådgiver

Mali Storbækken, rådgiver

Steinar Kvam, terapeut (deltid)

Psykiater og sexolog Haakon Aars har vært tilknyttet driften på timebasis, og tidligere psykolog Torstein Winger har vært engasjert som frivillig samtaleterapeut.

2. Rollen som nasjonalt likestillingscenter

I kraft av å være landets eneste ressursmiljø med hovedoppgave å arbeide med likestilling i et mannsperspektiv, har Reform en nasjonal oppgave. Reform blir aktivt brukt av media, arbeidsliv, organisasjoner, enkeltpersoner og av myndighetene.

Reform inntar en aktiv og kontinuerlig rolle som kunnskapsleverandør overfor det offentlige tjenesteapparatet, utdanningssektoren, akademien, embetsverk og politikere, samt i møte med sivilsamfunn og arbeidsliv.

Gjennom egne arrangementer, deltakelse i konferanser i inn- og utland og som medieaktør har Reform løftet fram betydningen av et mannsperspektiv i hele 2019.

Innspill og høringer

Reform har også i 2019 gitt innspill til og vært i dialog med en rekke organisasjoner og offentlige virksomheter om hvordan trekke gutter og menn sterkere med i likestillingsarbeidet. Vi har deltatt på innspillmøter og levert høringssvar på en rekke saksfelt.

I 2019 avga vi svar på følgende offentlige høringer:

- NOU 2019: 3 Nye sjanser – bedre læring. Kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp (Stoltenbergutvalget) (Utdanningsdirektoratet)
- Læreplan for utdanningsvalg på ungdomstrinnet (Utdanningsdirektoratet)
- Læreplan for samfunnsfagene (Utdanningsdirektoratet)
- Endringer i barnehageloven med forskrifter (innføring av lovregler om psykososialt barnehagemiljø, internkontroll mm. (Kunnskapsdepartementet)

For å være faglig oppdatert om likestilling og aktuelle temaer knyttet til vårt løpende arbeid, gjennomfører Reforms relevante utdanninger og deltar på kvalifiserende kurs og foredrag.

Internasjonalt arbeid

I økende grad er det nødvendig å se det nasjonale arbeidet for likestilling mellom kjønnene i et internasjonalt perspektiv. Reform er et knutepunkt, og bidrar til internasjonal erfaringsutveksling til nordiske, europeiske og internasjonale aktører som arbeider med menn for likestilling mellom kjønnene. Vi opplever stadig besøk av utenlandske interessenter i menn og likestilling.

I samarbeid med norske myndigheter har Reform bidratt med norske erfaringer med å trekke menn med i likestillingsarbeidet på flere norske og internasjonale konferanser. I tillegg til dette har vi deltatt på en lang rekke konferanser og seminarer i inn- og utland, for dels å skaffe oss mer kunnskap, dels for å påvirke for et sterkere fokus på gutter og menns situasjon.

Se også Kapittel 9, *Opplysningsarbeid* og kapittel 10, *Representasjon og samarbeid*

3. Nærmere om bruken av grunntilskuddet fra staten

En forutsetning for et likestillingsarbeid av kvalitet

Grunntilskuddet over statsbudsjettet er avgjørende for å sikre et nødvendig nivå på den faglige og administrative driften av likestillingscenteret Reform. Grunntilskuddet skal gi alburom til å opprettholde en stabil grunnbemanning av høyt kvalifiserte medarbeidere, som er i stand til å yte service til det norske samfunnet, og være til stede på mange viktige arenaer.

Et stabilt og høyt kvalifisert fagmiljø er en forutsetning for at Reform kan videreutvikle kunnskap om hva som fremmer, og hva som hemmer, likestilling. Grunntilskuddets karakter, med de relativt begrensede føringene myndighetene hittil har lagt på virksomheten, har sikret Reform en avgjørende frihet til å spille rollen som likestillingsaktør med ekspertkapasitet til å definere, avdekke og arbeide med likestillingsutfordringer som særlig treffer gutter og menn.

Prosjektarbeid

De siste årene har dette i stor grad skjedd i utviklingen av nye prosjekter. Reform søker og mottar prosjektstøtte fra en lang rekke offentlige og ideelle tilskuddsytere. Vår kompetanse som prosjektutvikler og -forvalter er planmessig styrket de siste årene. Dette har utløst mye kreativitet blant de ansatte, og gitt oss en stor prosjektportefølje og mange spennende samarbeidspartnere.

Det er liten tvil om at Reforms omfattende prosjektaktivitet er svært verdifullt i vårt eget arbeid for likestilling, og at det samtidig stimulerer mange andre aktører, både i direkte samarbeid og som mottakere av erfaringer, kompetanse og dokumentasjon.

Et stort innslag av prosjekterelaterte inntekter er imidlertid også problematisk. Prosjektmidler er ikke frie, siden de alltid vil være innrettet mot å oppnå spesifiserte målsettinger fra en tilskuddsyter. En for høy andel prosjektfinansiering vil utfordre Reforms rolle som uavhengig aktør. Selv om det er en rekke muligheter til å søke støtte til relevante prosjekter for gutter og menn der hovedformålene er helse, vold i nære relasjoner eller familie, vil hovedformålet fra tilskuddsyter kun i svært få tilfeller være definert til likestilling – Reforms hovedformål.

I tillegg til den store usikkerheten for om søknader gir tilslag eller ikke, er det umulig å forutse hvor prosjekttilslagene kommer, og ofte også når. Dette medfører store utfordringer knyttet til å budsjettere realistisk på virksomhetsnivå.

Statstilskuddet er grunnsteinen

Av ovennevnte årsaker vil prosjekttilskudd aldri kunne erstatte Reforms grunntilskudd fra staten. En vesentlig grunnbevilgning er nødvendig dersom Reform skal innfri føringene gitt i Bufdirs tildelingsbrev, øvrige politiske forventninger til Reform og for å kunne virke i henhold til stiftelsens vedtekter. Grunntilskuddet danner en grunnleggende forutsetning for opprettholdelse av Reform som landets eneste likestillingscenter med gutter og menn som primær oppgave, samtidig som det gir oss muligheten til å kunne opprettholde en prosjektorganisasjon – også dette av stor verdi for likestillingsarbeidet i Norge.

I dag dekker grunntilskuddet driftskostnader og om lag tre og et halvt årsverk. Vår vurdering, som sammenfaller med de andre tre likestillingssentrenes, er at en stabil drift av et likestillingscenter forutsetter en grunnbemanning på 6 årsverk. Det er derfor behov for på sikt å styrke grunnfinansieringens andel av Reforms økonomi.

Grunntilskuddet i 2019

I Bufdirs tildelingsbrev til Reform for 2019, het det:

«Bufdirs grunntilskudd tar sikte på å sikre et visst nivå på driften, både faglig og administrativt, men senteret må selv foreta nødvendige fremstøt for en eventuell utvidelse av virksomheten og sikre at flere parter og instanser blir bidragsyttere.

Tilskuddet skal brukes i arbeid med menn og mansroller i et likestillingsperspektiv, og Bufdir forventer at Reform har fokus både på hindringer og drivkrefter for likestilling. Direktoratet legger til grunn at arbeidet fortsatt tar utgangspunkt i Reforms strategidokument 2016-2018, sammen med områdene som Reform trekker fram som overordnede målsettinger i søknaden for 2019

Reform skal være et ressurs- og kunnskapscenter for menn og likestilling (...)

Reform skal være en synlig og relevant aktør (...)

Reform skal utvikle kunnskap og iverksette tiltak basert på menns erfaringer (...)

Reform skal være en aktiv formidler av kunnskap og pådriver (...)

Internasjonalt engasjement (...)

Interseksjonell tilnærming til likestilling (...)

Videre het det i tildelingsbrevet: «Bufdir ønsker at Reform bruker sitt nettverk for å spre informasjon om arrangementer Bufdir har på likestillingsområdet.»

Reform har arbeidet målbevisst med oppgavene beskrevet i tildelingsbrevet for 2019.

Grunntilskuddet har spilt en avgjørende rolle for å kunne gjennomføre våre oppgaver i det daglige, først og fremst fordi det har sikret oss mulighet til å både videreføre og fornye staben av høyt kvalifiserte og engasjerte medarbeidere. Dette har også opprettholdt vår rolle som prosjektutvikler og prosjekteier. Tilskuddet har også gjort det mulig å administrere og videreutvikle Reforms frivillige virksomhet, og våre lavterskel hjelpetilbud.

Reform er en relativt liten virksomhet, men vi når likevel bredt ut. Etter å ha arbeidet i snart to tiår som aktør i likestillingsfeltet er Reform godt kjent i politikk, media, akademia og organisasjonsliv. Vi opplever at vi nyter stor anerkjennelse for arbeidet vi gjør. Vårt vedvarende engasjement i en rekke samarbeidsrelasjoner, også når det gjelder den tradisjonelle kvinnebevegelsen, samt i flere faste fora, bidrar samtidig til at vi fungerer som en katalysator for et samarbeidende og ikke konfliktsøkende likestillingsarbeid i sivilt samfunn, og i samarbeid med myndighetene. Denne viktige samfunnsmessige posisjonen er blitt videreført i 2019, og ville ikke vært mulig uten grunntilskuddet.

4. Lavterskelarbeid

Reform står for en rekke lavterskeltilbud til menn med behov for hjelp. En del av våre lavterskeltilbud er drevet av frivillige, mens andre er prosjektorganisert eller drevet som del av Reforms ordinære virksomhet utført av de ansatte. Tilbudene krever ikke henvisning, og de fleste er gratis. Der det tas egenandel er denne av symbolsk størrelse.

Ved siden av å hjelpe mange menn direkte, har våre lavterskeltilbud tett sammenheng med Reforms kunnskaps-, utviklings- og påvirkningsarbeid. Det konkrete møtet med menns virkelighet gir oss en unik og stadig oppdatert erfaringsbase som benyttes til å avdekke mangler og behov, og til å utvikle likestillingspolitikk og stadig nye prosjekter.

I 2019 mottok vi til sammen rundt 1500 ulike henvendelser til Reform.

Se også *Kast (Kjøp av seksuelle tjenester)* under kapittel 8.

Mannstelefonen

Mannstelefonen har vært et kontinuerlig tilbud siden den ble etablert i 1980, og er en fast del av Reforms virksomhet. Formålet er å sikre et landsdekkende, gratis og synlig telefontilbud til menn i form av rådgivning i vanskelige livssituasjoner. Telefonen er betjent alle hverdager mellom 17 og 20.

Mannstelefonens aktive frivillige besvarte i 2019 rundt 700 henvendelser fra menn med ulike problemstillinger. Telefontjenesten er anonym, men det føres likevel logg og statistikk. Temaene de som ringer inn oftest er opptatt av er samliv, samværsrett med barn, psykiske vansker, økonomi, vold og seksualitet.

De frivillige ved Mannstelefonen har kompetanse til å arbeide innenfor et mannsperspektiv, og har kunnskap og erfaring med å snakke med mennesker som befinner seg i vanskelige livssituasjoner ut fra et likepersonperspektiv.

Det arbeides stadig med rekruttering av nye frivillige. Nye telefonvakter gis opplæring, blant annet i motiverende intervju-teknikk, og forholder seg til et etisk regelverk.

Mannstelefonen Chat

I 2018 fikk vi støtte fra Helsedirektoratet til å etablere et nytt lavterskeltilbud til menn i krise. Hensikten var å teste ut en chattetjeneste tilknyttet telefontjenesten Mannstelefonen, lære opp frivillige i samtalemetodikk over chat, og tilføre dem nødvendige kunnskaper til å møte målgruppen på en god og adekvat måte. Hovedmålet var å øke det totale antallet brukere av Mannstelefonen ved å nå fram til flere ensomme menn.

Tilbudet ble videreført i 2019, også denne gang med et tilskudd fra Helsedirektoratet. Dette har satt oss i stand til å både gjøre tilbudet bedre kjent, og å ta vare på våre frivillige.

Vi søker Helsedirektoratet om midler til videreføring av Mannstelefonen Chat i 2020.

Terapeutiske samtaler

Reform gir et begrenset tilbud om individuell oppfølging av menn som har behov for dette.

Samtaleterapi tilbys av en erfaren terapeut på timebasis, og av en frivillig terapeut, som tidligere har arbeidet som psykolog. Vi prioriterer å gi disse samtaletilbudene særlig til menn med barn, menn som har problemer i samlivet, med samvær og til volds- og overgrepssutsatte. I løpet av året har en rekke menn fått konkret hjelp til å løse kriser i egne liv. Problemene er knyttet til samlivsbrudd, voldsutøvelse, voldsutsatthet, overgrepserfaringer, seksuelle problemer m.m.

I 2019 mottok til sammen 38 menn terapeutiske hjelp hos Reform. 15 av disse mennenes hjelpebehov var knyttet til sinnemestring. 19 av mennene hadde selv vært utsatt for vold eller overgrep, mens 4 sto i ulike former for livskriser. Til sammen gjennomførte våre terapeuter over 170 terapeutiske enkeltsamtaler.

5. Menn som fedre

De siste 20 årene har norske menn inntatt rollen som aktive, deltakende og omsorgsfulle fedre. Den særnorske oppfinnelsen fedrekvoten har hatt avgjørende betydning for dette. «Pappapermens» betydning er lett målbar. I takt med utvidelsen av ordningen siden den ble innført i 1993, har også menn tatt sitt ansvar som fedre, stikk i strid med advarsler om at menn ikke ville eller kunne gå inn i rollen som omsorgsgivere for barn.

Fra 1. juli 2018 ble foreldrepermisjonen delt i tre, med 15 uker til far, 15 til mor og en fellesdel på 16 uker. Dette bekrefter at dagens ordning står sterkt i det norske samfunnet. Internasjonalt vekker det oppsikt at alle arbeidslivets parter slår ring om ordningen.

Reform vil fortsette å arbeide for menns aktive rolle som fedre i det norske samfunnet. Fortsatt gjenstår arbeidet med å gi fedre ubegrenset og selvstendig opptjeningsrett til foreldrepenger. En god løsning på dette vil være å gå videre til en todeling av permisjonen, slik det statlige barnefamilieutvalget (Ellingsæterutvalget) også foreslo i 2017. (Se også vårt hørings svar til NOU 2017: 6 Offentlig støtte til barnefamilieene.)

Spredning av samlivskurs for menn

Som de to foregående årene, gjennomførte vi også i 2019 fagseminarer på familievernkontorer med støtte fra Bufdir, der Reformers mangeårige erfaringer med samlivskurs for menn var tema. Disse har vist at motstanden mange menn viser mot å delta på tradisjonelle samlivskurs kan minske, dersom tilbudet i større grad tilpasses menns behov og ønsker.

Vi besøkte til sammen 8 familievernkontorer i 2019: familievernkontoret i Kristiansund, familievernkontoret Øvre Romerike Glåmdal (Jessheim), familievernkontoret Homansbyen (Oslo), familievernkontoret Ringerike – Hallingdal (Hønefoss), Alta og Hammerfest familievernkontor (Alta), familievernkontoret Nedre Romerike (Lillestrøm), Grenland familievernkontor (Skien) og familievernkontoret i Sør-Trøndelag (Trondheim).

Evalueringene vi har mottatt fra kontorenes ansatte i etterkant, har vært at seminaret var nyttig og lærerikt, og at bevisstheten om betydningen av kjønn har økt. Særlig de mannlige terapeutene ga uttrykk for at de opplevde det som befriende å få anledning til å sette ord på tanker om menn som de selv hadde følt på.

Vi har i løpet av de siste tre årene dekket de fleste av landets familievernkontorer med vårt seminaropplegg. Vi anser derfor at målsetningen med prosjektet er nådd. Prosjektet videreføres derfor ikke i 2020.

EQW&L – Equality for Work and Life

Reform er invitert inn som partner i dette toårige prosjektet, finansiert av EaSI-PROGRESS (midler fra EU-kommisjonen), der oppgavene er å operere som norsk ekspertmiljø for å bedre arbeid-familiebalansen i utvalgte bedrifter i Italia. Prosjektet ledes av italienske Fondazione Giacomo Brodolini.

Ved siden av Reform, er det også ekspertmiljøer med i prosjektet fra Spania og Belgia.

I 2019 har det vært avholdt kick off-møte for prosjektet i Roma, der målene for samarbeidet ble klargjort. Reform har bidratt til utarbeidelse av en «toolkit» - et sett med virkemidler - for å bidra til den konkrete tilretteleggelsen for en bedret arbeid-familiebalanse, på arbeidskontorene i utvalgte regioner Italia; Piemonte, Toscana, Campania og Trento. Prosjektet ble fulgt opp med et styringsmøte i Roma i desember, der prosjektets avsluttende aktiviteter ble planlagt.

Prosjektet avsluttes i løpet av 2020.

MiC – Men in Care. Best practice for promotion for caring masculinities to improve work life balance

Også her er Reform invitert inn som partner i et prosjekt finansiert av EaSI-PROGRESS (midler fra EU-kommisjonen). Men in Care er et treårig prosjekt, som ledes av Universidad Nacional de Educación a Distancia i Madrid i Spania.

I prosjektorganisasjonen inngår partnere fra en rekke land. I tillegg til Norge bidrar Slovenia, Østerrike og Polen med direkte arbeidsplassrelaterte oppgaver i egne land. Ligestillingsmiljøer fra Island og Tyskland deltar dessuten med forskningsmessige bidrag. I mars ble det avholdt kick off-møte i Madrid, der prosjektaktivitetene ble avtalt i detalj.

Reforms oppgaver finner i hovedsak sted i Norge, og dreier seg om å jobbe med bedrifter og organisasjoner for i første omgang å kartlegge arbeid-familiesituasjonen, og å oppsummere erfaringene med bedriftenes programmer for dette. Neste fase er et omfattende arbeid med ansatte og ledere, både for å kartlegge holdninger og praksis for å ta omsorgsoppgaver på alvor, og for å finne gode eksempler på tiltak som fungerer. I oktober avholdt vi et frokostarrangement med norske samarbeidspartnere i NHOs lokaler.

En rekke større norske bedrifter er rekruttert til prosjektet, og intervjuer og kartlegging er i gang. Reform har også levert faglige og statistiske innspill, og det er etablert en egen nettside for prosjektet– se <https://www.men-in-care.eu/>

I september ble det avholdt et såkalt stakeholder's meeting i Madrid der aktivitetene i 2020 ble planlagt.

Prosjektet videreføres i 2020, og avsluttes i løpet av 2021.

Min far – historier og diskusjonsopplegg om mangfold og fedre

I 2016 fikk Reform støtte fra Bufdir til å utgi boka *Min far: Historier om mangfold og fedre*. Boka inneholdt historier om 20 mennesker, som i tekst og portrettbilder fortalte åpenhertig og varmt om forholdet til sin egen far. Flertallet av de 20 tilhørte en etnisk, seksuell eller funksjonshemmet minoritetsgruppe.

I 2019 fikk vi innvilget støtte fra Bufdir til et formidlingsprosjekt, basert på de samme historiene. Vi har møtt elever i videregående skole, der historiene fra *Min far* er blitt benyttet til undervisning om kjønn og foreldreskap i et interseksjonelt perspektiv. Undervisningen er blitt godt tatt imot, og har ført til gode diskusjoner med elevene.

Prosjektet søkes videreført i 2020.

E-læringskurs om fedre for ansatte i barnevernet

I 2019 fikk Reform støtte fra Bufdir til utvikling og spredning av et e-læringsverktøy for ansatte i barnevernet, der fars situasjon er temaet. Prosjektet følger opp erfaringene vi gjorde oss i prosjektet *Fedre med barn i barnevernet* (Extrastiftelsen, 2017), som baserte seg på forskning som viser at fedre ikke prioriteres i barnevernets kontakt med familiene, og at fedrene ofte ikke inkluderes i løsningene som diskuteres (Storhaug, 2015).

Reforms mål med tiltaket har vært å gi ansatte i barnevernstjenesten i Norge økt kompetanse og kunnskap rundt viktigheten av å involvere fedre i løsningene som blir diskutert for familien. Å tilføre kunnskap åpner for en holdningsendring hos tjenesteapparatet, som vil føre til at barnevernet kan tilby et mer likestilt tilbud.

I samarbeid med blant annet barnevernstjenesten i Verdal kommune, har vi utviklet e-læringskurset *Fedre*, som består av til sammen seks moduler. I oktober var kurset ferdig til uttesting. Det skjedde i form av en halv dags seminar på Stiklestad i Reforms regi, hvor 15 ansatte ved Verdal barneverntjeneste deltok. Alle ansatte hadde på forhånd gjennomført kurset, og ga tilbakemeldinger på hvordan det fungerte, både teknisk og innholdsmessig. Innspill fra workshopen med de ansatte ble innarbeidet i kurset, og 15. november var kurset ferdigstilt. Ved utgangen av året hadde rundt 80 barnevernsansatte tatt kurset.

Reform deltok på Bufdirs nasjonale barnevernskonferanse i slutten av oktober, med en posterstand som informerte om kurset. Poster og flyer ble trykket opp. Kurset har også mottatt medieoppmerksomhet-

I desember ble *Fedre* spredt til alle barnevernstjenestene i landet via epostutsendinger med lenke til kurset. Eposten ble sendt til totalt 550 mottakere.

Vi mener det er grunnlag for å gjøre en ytterligere innsats for å få spredt kurset *Fedre*. Prosjektet søkes derfor videreført i 2020.

Aktivtarskap.no

I 2016 lanserte Reform en nettside for menn som skal ut i, eller er i, foreldrepermisjon. Hensikten med nettsiden, som mottok støtte fra Bufdir, er å fremme betydningen av et aktivt farskap, både for fedrene og for barna, og å informere om rettigheter knyttet til permisjonsordningen. I tillegg skal siden være et sted der det samles gode erfaringer og eksempler på farskapshistorier.

Reform vil videreføre arbeidet med nettsiden i 2020.

6. Volds- og overgrepforebygging

Vold og overgrep i nære relasjoner er et betydelig likestillingsproblem, både i Norge og internasjonalt. Det er derfor naturlig at Reform har et aktivt og pågående arbeid på dette feltet, med mål om å forebygge og redusere vold i nære relasjoner. For oss er det viktig å erkjenne at menn kan være både voldsutøvere og voldsutsatte. Det er helt vesentlig at menn tar et oppgjør med menns vold mot kvinner, og Reform prioriterer derfor å være til stede i dette arbeidet.

Samtidig er Reform en aktiv ambassadør for menn som volds- og overgrepsutsatte – et område det fortsatt er knyttet særlig mye tabu til, og der det er særlig mye ugjort.

Stopp kjærestevolden

Stopp kjærestevolden er Reforms eget undervisningsopplegg for ungdom om voldsfrie kjæresteforhold. Prosjektet er blitt drevet siden 2014, med støtte fra Justis- og beredskapsdepartementets tilskuddsmidler mot vold i nære relasjoner.

Av kapasitetshensyn ble ikke Stopp kjærestevolden videreført som prosjekt i 2019. Det er imidlertid etterspørsel etter kurset, både fra trosopplærere og fra skolevesenet, og opplegget tilbys derfor interesserte etter avtale.

Rød knapp-aksjonen Stopp vold mot kvinner

Reform har vært med i Stopp vold mot kvinner-alliansen siden starten i 2012. Organisasjoner fra ganske ulike deler av samfunnet står sammen om å få det viktige spørsmålet om vold mot kvinner høyere på dagsordenen i Norge. Ved siden av Reform består alliansen av Den norske kirke, Islamsk Råd Norge, Norske Kvinners Sanitetsforening, Krisesentersekretariatet, Virke og Juridisk rådgiving for kvinner (Jurk).

Kampanjens symbol, den røde knappen, er distribuert via de deltakende organisasjonene, og har vært delt ut i tusenvis på jevnlige aksjoner i Oslo sentrum og andre steder. Reform har deltatt aktivt på alle aksjonens møter og arrangementer, og på de fleste av utdelingsaksjonene for Rød knapp.

FNs dag for bekjempelse av vold mot kvinner ble i 2019 markert som et kveldsmøte på restaurant Skatten i Oslo, der temaet var kjærestevold blant unge, med spesiell innretning mot oppdragere og foreldre.

Alliansen har også i 2019 mottatt aktivitetsstøtte fra Kompetansesenteret for kriminalitetsforebyggings tilskuddsmidler mot vold i nære relasjoner. Samarbeidet i alliansen videreføres i 2020.

Menn også! Videreføring av det kommunale krisesentertilbudet til menn og LHBT-personer

Prosjektet Menn også! startet i 2017, med midler av Kompetansesenteret for kriminalitetsforebygging (Kfk). Hensikten var å forbedre tilbudet til menn og LHBT-personer ved fem ulike krisesentre. I prosjektet kartla vi dagens praksis ved sentrene, og utarbeidet en tiltaksplan i samarbeid med det enkelte senter. Som et ledd i utviklingsarbeidet, gjennomførte vi også kompetanseheving for ansatte og ledere. Prosjektet opplevde en stor etterspørsel i

krisesenterbevegelsen, og ble oppsummert som svært vellykket. Prosjektet ble derfor videreført i 2018.

I 2019 fikk vi fornyet støtte fra Kfk til å videreføre veiledningsarbeidet til fem nye krisesentre. I løpet av året har krisesentrene i Drammen, Hammerfest, Kristiansund, Bergen og Molde blitt omfattet i prosjektet.

Det er utført et omfattende kartleggingsarbeid, med mange spennende funn. Flere av disse har allerede har ført til endringer i form av iverksatte tiltak for å bedre tilbudet til utsatte menn, og også gruppen av LHBT-personer som benytter sentrene.

Kjønnsforsker Jørgen Lorentzen har hatt en aktiv faglig veilederrolle i prosjektet. Prosjektet søkes videreført til ytterligere fem krisesentre i 2020.

Maskulinitet, kjønn og vold i russetiden

Reforms har mottatt støtte fra Bufdir til dette prosjektet, der målet har vært å bidra til å forebygge festrelatert vold blant avgangselever i videregående skole.

For å nå denne målsettingen har vi tilpasset workshops basert på Stopp kjærestevolden-metodikken til avgangselever ved videregående skoler, med fokus på holdninger rundt maskulinitet, kjønn og vold. Vi har bekjentgjort og tilbudt tiltaket til videregående skoler på Oslos vestkant, samt gjennomført undervisning til alle avgangselevene ved Oslo Handelsgymnasium.

Gjennom informasjon og dialogbaserte samtaler har vi bidratt til å styrke elever og lærere ved Oslo Handelsgymnasium sin handlingskompetanse til å forebygge og avverge vold i russetiden.

Prosjektet er avsluttet.

Teaterstykket «Mann, jeg?»

Både i 2018 og 2019 er Reform er blitt invitert av teatergruppen Para Samfunn til å delta i samtaler med studenter etter visning av forestillingen «Mann, jeg?». Tre av våre ansatte har deltatt på en rekke forestillinger. Dette har vi opplevd som svært nyttig, og viktig.

«Mann, jeg?» er en forestilling som på effektivt og troverdig vis forteller tre ulike historier om volds- og overgrepsumsatte gutter og menn. Stykkets verbale og nonverbale uttrykk, og de gode tekstlige bearbeidingene, også når det behandler det det er vanskelig å sette ord på, gir store rom til refleksjon. Det er et stykke det er umulig å ikke bli berørt av.

Nettopp stykkets kommuniserende styrke gjør det meget velegnet i de etterfølgende refleksjonssamtalene med studentene det er blitt vist for. Stykket formidler viktig lærdom og vesentlige budskap til studenter om et underkommunisert problemområde, som de gjennomgående har alt for lite kunnskap om. Mange av studentmøtene bekrefter et inntrykk av at temaet menn som volds- og overgrepsumsatte er underordnet eller helt fraværende i lære- og opplæringsplanene i utdanningene.

Reform har sagt seg villig til å fortsette samarbeidet med Para Samfunn også i 2020.

Skeiv og voldsutsatt – en myte?

I dette prosjektet, som vi har fått støtte fra Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging til, har Reform samarbeidet med Skeiv Verden. Prosjektet bygger på Reform's mangeårige erfaring med å jobbe for og med voldsutsatte menn, samt Skeiv Verdens arbeid med familievold blant LHBT-personer med etnisk minoritetsbakgrunn.

Gjennom å sette søkelys på en gruppe voldsutsatte det per i dag finnes lite systematisert kunnskap om, bidrar prosjektet til å øke kunnskap og kompetanse om forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner.

Prosjektet har innhentet relevant kunnskap og erfaringer fra fagfolk på volds- og LHBT-feltet, samt fra voldsutsatte LHBT-personer. Målsettingen har vært å produsere en informasjonsbrosjyre for LHBT-personer og hjelpeapparatet om voldsutsatte LHBT-personer.

I 2019 er blant annet en rekke relevante fagpersoner intervjuet om deres erfaringsbaserte kunnskap. Det er også laget et utkast til en informasjonsbrosjyre. Etter ferdigstilling, skal denne distribueres til alle kresentre og familievernkontorer i Norge, og gjøres fritt tilgjengelig på nett.

Prosjektet fullføres i 2020.

7. Arbeid med gutter og menn med minoritetstilknytning

Menn med ikke-norsk bakgrunn blir ofte glemt i likestillingsdebatten i Norge. Blir de husket er det ikke sjelden fordi de stilles til ansvar for innvandrerkvinnens undertrykte situasjon. Reform ser det som en viktig oppgave å belyse hvilke likestillingsutfordringer menn med innvandrerbakgrunn selv har.

Også i 2019 har vi samarbeidet med flere organisasjoner på innvandrerfeltet, deriblant NAKMI, Nettverk for Innvandrerhelse i Frivillig Sektor, Enhet for mangfold og integrering i Oslo kommune og organisasjoner med polske innbyggere i Norge som medlemmer.

DOŁĄCZAĆ SIĘ! (Bli med!) Utvikling og gjennomføring av integreringsmøter for mannlige polske arbeidsinnvandrere i Norge

Høsten 2018 fikk Reform midler fra Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) til å utvikle og gjennomføre integreringsmøter rettet mot mannlige polske arbeidsinnvandrere. Prosjektet er et samarbeid med Caritas Norge og Caritas Ressurscenter i Oslo. Prosjektet anses som et av de første integreringstiltakene rettet mot mannlige polske arbeidsinnvandrere.

Polske arbeidsinnvandrere i Norge utgjorde 86.400 personer ved utgangen av 2017, og er den største innvandrergruppen (Sandnes, 2017). I perioden 2004-2014 utgjorde menn over 80 % av arbeidsinnvandrerne fra Polen (Thorsdalen, 2016). Mange av polakkene som har kommet til Norge de siste årene, bor alene og deltar i liten grad i majoritetssamfunnet (Thorsen, 2016; Guribye, 2016). En av årsakene til dette er at arbeidsinnvandrere ikke tilbys et introduksjonsprogram når de kommer via EU.

Integreringsmøtene i DOŁĄCZAĆ SIĘ! Ble avholdt på nyåret 2019 i Oslo, Trondheim og Bergen. Arenaene var to menigheter i Den katolske kirke (St. Olav i Trondheim og St. Paul i Bergen), og Caritas Ressurscenter i Oslo. Møtene var en blanding av foredrag og samtaler i plenum, og ble ledet av prosjektgruppen i samarbeid med ressurspersoner i menighetene. Innlegg og diskusjoner ble simultanoversatt til og fra polsk.

Møtene i de katolske menighetene var godt besøkt, og preget av mange spørsmål og en del diskusjon. Vi fikk mange positive tilbakemeldinger, og møtene bekreftet det store behovet for saksrettet rettighetsinformasjon til denne gruppen av menn.

Prosjektet søkes videreført og videreutviklet i 2020.

8. Menn, helse og seksualitet

Menns helse er langt på vei et ikke-tema i offentligheten. Det er få eller ingen biologiske årsaker til at menn lever kortere enn kvinner. Likevel er denne forskjellen relativt stabil på rundt 4 år i Norge. Menn oppsøker også helsevesenet i langt mindre grad enn det kvinner gjør. Reform er opptatt av at helse skal gjelde alle, og at kjønnsforskjeller må motvirkes. Det er flere sterke aktører i det norske samfunnet som arbeider for en bedret kvinnehelse. Dette er det også historisk gode grunner til. Etter vårt syn representerer samtidig mangelen på reell interesse for menns helse en stor likestillingsutfordring.

Kast (Kjøp av seksuelle tjenester)

Reform har over lang tid bidratt til å fremme kunnskap om menns sexkjøp, og å redusere tabuet knyttet til temaet. Fra 2011 har Reform mottatt støtte fra Justis- og beredskapsdepartementet til Kast-prosjektet, som del av regjeringens arbeid mot prostitusjon og menneskehandel.

Departementets tildeling i 2019 gjorde det mulig å videreføre vårt lavterskel samtale- og veiledningstilbud til kunder i prostitusjon i Oslo og omegn (fysisk oppmøte) og i resten av landet (via telefon), samt å aktivt dele vår kunnskap på feltet til andre. Slik har relevante aktører, gjennom kunnskapsdeling fra prosjektet, kunnet bidra til arbeidet med å redusere etterspørselen etter sexkjøp, og til å bevisstgjøre om menneskehandel.

Reforms tilnærming er en veiledningstjeneste med et helhetlig perspektiv, der det relasjonelle står i fokus. Å stimulere til refleksjon rundt sexkjøpserfaringen er viktig. Gjennom samtale har klientene fått anledning til å sette ord på egne holdninger og følelser knyttet til sexkjøp.

Primærmålgruppen har vært nåværende og potensielle kunder i prostitusjon, samt deres partnere. Vi har i løpet av året hatt 25 individuelle brukere av samtale- og veiledningstjenesten, fordelt på 107 samtaler. Sammenliknet med foregående år, tilsvarer antallet klienter en nedgang på 58 %, mens antallet samtaler har økt med 43 %. Flere enn tidligere velger med andre ord å bruke tid på å bearbeide egen sexkjøpsproblematikk, noe vi finner interessant.

Pågangen av klienter har fordelt seg over hele året. Det store flertallet av samtaler har foregått ved fysisk oppmøte i våre lokaler i Oslo. Vi har grunn til å tro at samtaleveiledningen fører til en økt mobilisering hos klientene til å finne alternativer til å kjøpe seksuelle tjenester. Av de som oppsøkte Kast-prosjektet i 2019, hadde nærmest samtlige et uttalt ønske om å slutte å kjøpe sex.

Synlighet i medier er svært viktig for å nå fram til kjøperne. I 2019 hadde Reform flere medieoppslag om sexkjøp.

Reform ønsker å videreføre Kast også i 2020.

Mannens helseuke 2019: «Mann og ensom? Snakk om det!»

Mannens helseuke arrangeres internasjonalt hvert år den andre uken i juni. Som vår markering av Mannens helseuke produserte Reform kortfilmen «Mann og ensom? Snakk om det!», med støtte fra Bufdir.

Ensomhet rammer både kvinner og menn, men den rammer også ulikt. Mange menn har få å snakke med, og ensomheten kan derfor bli livstruende. Menn er sterkt overrepresentert i selvmordsstatistikken. Filmens budskap er å ta kontakt med noen når du er ensom. Det blir også gitt informasjon om Reforms hjelpetilbud Mannstelefonen.

«Mann og ensom? Snakk om det!» ble promotert med annonse på Facebook i perioden 10. til 17. juni. Dette medførte at filmen nådde nesten 90.000 mennesker. Også etter at annonseringsperioden er over, har det vært en god interesse for filmen.

Filmen er for øvrig laget slik at den kan benyttes i andre sammenhenger – som på konferanser og i kurssammenheng, eller som innslag på reklamefrie dager på fjernsyn.

Samtalegrupper for mannlige studenter ved Universitetet i Agder

ExtraStiftelsen (nå Stiftelsen Dam) ga Reform støtte til dette prosjektet i 2018. Bakgrunnen er at mannlige studenter i større grad enn kvinnelige studenter faller fra på høyere utdanninger. Flere menn enn kvinner sliter også med mistriksel og ensomhet når de flytter ut av foreldrehjemmet for å studere. Menns terskel for å søke støtte og hjelp er ofte høy.

I samarbeid med Universitetet i Agder gjennomførte vi i 2018 en samtalegruppe for mannlige studenter ved campus i Kristiansand. Resultatet ble en meget aktiv og god gruppe, som møttes sju ganger. I etterkant av prosjektperioden er tiltaket blitt videreført av studentsamskipnaden.

I 2019 har vi spredt erfaringene fra prosjektet som foredrag til 7 andre studentsamskipnader i Norge: Universitetet i Sør-Øst-Norge, NTNU Gjøvik, studentsamskipnaden ved Høgskolen i Østfold (Halden og Fredrikstad), studentsamskipnaden ved Høgskolen i Molde, SiO Helse (Universitetet i Oslo), studentsamskipnaden ved NTNU Campus Dragvoll og NTNU Karriere og studentsamskipnaden ved Høgskolen i Innlandet (Hamar).

Ved flere av lærestedene vi har besøkt er det nå konkrete planer om oppstart av samtalegrupper for mannlige studenter.

Transmenn, helse og maskulinitetsnormer

I dette prosjektet, finansiert av ExtraStiftelsen er målet å innhente kunnskap om helseutfordringer for transmenn knyttet til normer for maskulinitet og det å være mann. FRI – foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, er Reforms samarbeidspartner i prosjektet.

Gjennom tre fokusgrupper har vi sett på likheter og forskjeller mellom transmenn og cismenn. I to av gruppene har det deltatt transmenn, mens den tredje har vært en kontrollgruppe bestående av cismenn (menn som opplever samsvar mellom det kjønn vedkommende ble tildelt ved fødselen, og det vedkommende vil være komfortabel med å bruke i sin selvbeskrivelse). Hensikten er å bringe fram nye perspektiver knyttet til kjønns-spesifikke helseutfordringer for menn.

I etterkant av fokusgruppene vil vi utarbeide en erfaringsrapport som presenterer funnene fra prosjektet. I rapporten vil vi også formulere anbefalinger til helseapparatet, basert på funnene. Det vil også bli avholdt et avsluttende seminar for forskere og fagfolk.

Prosjektet avsluttes i 2020.

Ungdoms tanker om porno

Reform er partner med Redd barna i dette prosjektet, der målet er å utarbeide en fagrapport basert på kunnskap om ungdoms erfaringer med og refleksjoner rundt pornografi på nettet.

Reforms rolle er hovedsakelig knyttet til kvalitetssikring og faglig støtte.

Prosjektet finansieres av ExtraStiftelsen (nå Stiftelsen Dam), og avsluttes i 2020.

9. Gutters oppvekst og sosialisering

Det er av stor betydning hvilke forhold og betingelser gutter vokser opp under. Tradisjonelle kjønnsrollemønstre resirkuleres fortsatt i familie, barnehage, skole, fritids- og arbeidsliv. Ofte rammer dette guttene i like stor grad som jentene – uten at det nødvendigvis får den samme oppmerksomheten.

Det er store og uløste oppgaver på dette feltet, ikke minst knyttet til det sterkt kjønnsdelte norske arbeidsmarkedet, og gutters frafall i skolen. Se også Reformers hørings svar på NOU 2019: 3 Nye sjanser – bedre læring. Kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp (Stoltenbergutvalget).

Men in Nursing Education: Nordisk prosjekt om menn i sykepleieutdanningen

I 2017 mottok Reform midler fra Nordisk Ministerråds likestillingsfond (NIKK) til et nordisk samarbeidsprosjekt om menn i sykepleieutdanning: *Men in Nursing Education - Mapping Educational Practices and Student Experiences in Iceland, Denmark, and Norway*.

Sammen med partnere fra Høgskolen i Akureyri på Island, det islandske likestillingscenteret Jafnréttisstofa og Roskilde universitet i Danmark har prosjektet undersøkt hvordan sykepleieutdanningene kan bidra til rekruttering, trivsel og gjennomføring av studiet for mannlige studenter. Vi har kartlagt to sykepleieutdanninger i hvert av de tre landene. Vi har sett på kjønnsstatistikk, rekrutteringsarbeid og undervisningsmateriell. Det er også blitt gjennomført intervjuer med ansatte og mannlige studenter ved institusjonene.

Funnene fra kartleggingen er oppsummert i en rapport med anbefalinger til utdanningsinstitusjoner og nordiske myndigheter.

Prosjektet ble ferdigstilt i 2019. Den offisielle prosjektrapporten vil bli lansert våren 2020.

Mannsdagen 2019

Mannsdagen markeres internasjonalt hvert år den 19. november. Reform har bidratt til å gjøre dagen kjent i Norge i form av ulike arrangementer gjennom mange år. Vi ser også gradvis at dagen er i ferd med å feste seg som en dag for å markere gutter og menns likestillingsutfordringer. Etter vårt syn er det stort behov for en slik dag, fordi likestilling fortsatt nærmest automatisk koples til kvinners likestilling, også i Norge.

I 2019 deltok Reform med en rekke opptredener på andres arrangementer på Mannsdagen. Vi var med på markeringen av Mannsdagen i Bodø, med temaet menn og helse, i regi av KUN og Stormen bibliotek. Videre holdt vi foredrag på NTNU i Gjøvik om menn og likestilling, og vi deltok på et større arrangement i Oslo i regi av Sex og samfunn, der blant annet sexkjøp og mannlighet var tema.

Genustest.no: Test en billedboks kjønnsinnhold

På oppdrag av Nordisk Ministerråd utviklet Reform i 2015 en nordisk nettside for testing av barnebøkers kjønnsinnhold, til bruk i barnehager og barneskolen. Siden heter Genustest.no, med undertittel *Utfordrer eller bekrefter billedboken tradisjonelle kjønnsnormer?*, og er en ressurside for ansatte i barnehager og barneskoler i hele Norden.

Nettsiden blir fortsatt benyttet aktivt av studenter, lærere og ansatte i skole og barnehager, i Norge og i utlandet. Reform har derfor tatt ansvar for å vedlikeholde og drifte nettsiden genustest.no også videre.

10. Opplysningsarbeid

Det er en viktig oppgave for Reform å spre kunnskap om menn og likestilling. Dette gjør vi på mange ulike måter.

Nett og sosiale medier

Våre egne nettsider og Facebook er viktige kanaler for oss. Aktiviteten på nettsiden er høy, og henger tett sammen med utgivelsen av våre nyhetsbrev. Vår daglige nyhetsaktivitet er i stor grad flyttet til Reforms Facebook-side, som besøkes av mange mennesker. Facebooksiden hadde ved utgangen av 2019 over 3000 følgere, og innleggene leses, kommenteres og deles aktivt.

Faste arrangementer, foredrag, kurs og undervisning

En vesentlig del av vår opplysningsvirksomhet er også knyttet til konferanser, seminarer og kampanjer i egen regi.

To av disse er bestemt å være faste årlige arrangementer – *Mannens helseuke* i juni, og *Mannsdagen* 19. november. I 2019, som tidligere år, har Reform også bidratt til *Stopp vold mot kvinner-alliansens arrangement* i forbindelse med FNs dag til avskaffelse av vold mot kvinner, 25. november.

Våre ansatte har bidratt med innlegg, foredrag, workshops og kurs på en lang rekke større og mindre arrangementer i inn- og utland.

Reform i media

Reform har også i 2019 mottatt en rekke henvendelser fra TV, radio, aviser, tidsskrifter og nettmedier. Mediene ønsker Reforms kommentarer og syn på saker der vi i høy grad har sakseierskap i Norge: Menn utsatt for overgrep eller vold i nære relasjoner, menn og sexkjøp og menn som fedre er blant temaene vi ofte oppsøkes som ekspertmiljø om. Til sammen har Reform figurert i rundt 25 medieoppslag i løpet av året.

Se også Kapittel 2, *Rollen som nasjonalt kunnskapssenter*

11. Representasjon og samarbeid

Reform er representert i en rekke formelle og uformelle sammenhenger. Dette skyldes vår rolle som landets eneste likestillingspolitiske aktør med hovedoppgave å jobbe for gutter og menn.

Brobyggerrolle

Reform har definert det som en viktig oppgave å være en brobygger for et bredere likestillingsfokus i Norge. Vi samarbeider med feministiske kvinneorganisasjoner, men er klare på at vi ikke er ukritiske til mange av disse tilnærming til gutter og menn. Det er i økende grad akseptert at Reform ikke ønsker å framstille menns likestillingsutfordringer som i motsetning til kvinners, men heller ikke lar være å hevde disse utfordringene i den løpende debatten. Dette gjelder også i Rød knapp-aksjonen Stopp vold mot kvinner, der både kvinneorganisasjoner, religiøse paraplyorganisasjoner og en arbeidsgiverorganisasjon deltar.

Reform har kontakt med organisasjoner som arbeider for menns rettigheter. Både her og i kontakt med deler av kvinnebevegelsen ønsker vi å bidra som en katalysator for å redusere «kampen mellom kjønnene».

Reform ønsker også å bidra til samarbeid mellom aktører som representerer ulike diskrimineringsgrunnlag, i erkjennelse av at kjønn ofte ikke er den eneste (eller viktigste) grunnen til ulikestilling og diskriminering. Dette bringer oss inn i samarbeid med en lang rekke organisasjoner og enkeltpersoner. Ikke minst gjelder dette organisasjoner som jobber med etniske minoriteter, funksjonshemmede og påLHBT-feltet.

Reform deltar aktivt i Brukerutvalget i Likestillings- og diskrimineringsombudet, og i en rekke utvalg, referansegrupper og andre former for sakssamarbeid. Reforms leder har sittet som medlem i Oslo kommunes utvalg for kjønns- og seksualitetsmangfold i hele 2019.

Reform deltar i internasjonalt samarbeid, blant annet i alliansen MenEngage, der organisasjoner som arbeider for likestilling i et mannsperspektiv inngår. Reform deltar også i nordiske NORMAS (Nordic Association for Research on Men and Masculinities).

Likestillingssentrene

Det gode samarbeidet mellom landets fire likestillingssentre ble videreført i 2019. Ved siden av Reform, består disse av Likestillingssenteret (Hamar), KUN (Steigen og Steinkjer) og Senter for likestilling (Kristiansand). Som følge av et anmodningsvedtak av Stortingets flertall, har likestillingssentrene fra og med 2019 ligget under den samme posten på statsbudsjettet. Dette er en viktig seier for likebehandling mellom og økonomisk forutsigbarhet for sentrene, som Reform har jobbet særskilt for i mange år.

Likestillingssentrene avholdt et felles møte med kultur- og likestillingsminister Trine Skei Grande i 2019, der vi drøftet ulike likestillingsmessige utfordringer. Vi har også deltatt på to felles dialogmøter med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, samt samarbeidet på tvers i ulike sammenhenger i 2019.

Se også Kapittel 2, *Rollen som nasjonalt kunnskapssenter*.

12. Nye lokaler i 2019

Våren 2019 flyttet Reform fra vår gamle adresse i Akersgata 16 til nye og moderne lokaler i Øvre Slottsgate 18-20. Ombyggingen og innredningen av de nye lokalene var en omfattende prosess, og selve flyttingen skjedde i mars, nærmere ett år etter at avtale om leieforholdet ble inngått.

I arbeidet med de nye lokalene, som ligger meget sentralt plassert i Oslo, har det vært lagt vekt på å legge til rette for optimale forhold for Reforms ulike arbeidsområder. I tillegg til lyse og romslige kontorer der det er plass til utvidelser av staben ved behov, er to av rommene spesielt tilpasset terapeutiske samtaler, der et av rommene også er øremerket Reforms frivillige virksomhet, Mannstelefonen og Mannstelefonen Chat.

I tillegg er det innredet et fellesrom, som er godt egnet for små og mellomstore møter, og der det også er gode muligheter for seminarer som strømmes.

Lokalene er holdt i varme farger, og er universelt utformet.

Formell åpning

Den formelle åpningen av de nye lokalene fant sted mandag 21. oktober. Kultur- og likestillingsminister Trine Skei Grande sto for åpningstalen. Til åpningen var det invitert et stort antall samarbeidspartnere, og det var bestilt inn flere gode kulturinnslag, blant dem en spesialskrevet prolog av forfatteren Thorvald Steen.

Se også *Vedlegg 1* og *Vedlegg 2*.

Vedlegg 1: Kultur- og likestillingsminister Trine Skei Grandes tale 21.10.19

Gratulerer med nye lokaler, og tusen takk for jobben dere gjør.

Vi vet jo at to av tre av de som begår selvmord i Norge i dag, er menn. Vi vet at menn lever kortere enn kvinner. Vi vet at det er flere arbeidsledige menn, og vi vet at det nesten utelukkende er menn som sitter i norske fengsler. Dette er problemstillinger som viser hvor viktig den jobben Reform gjør er. Og dette er tydelige eksempler på at likestilling selvfølgelig handler om begge kjønn.

Målet vårt er alltid, og skal alltid være, et likestilt samfunn for begge kjønn, der begge har like muligheter til å være akkurat den de er. Vi er ikke tjent med å ha debatter som stiller kjønn opp mot hverandre. Opp gjennom tiden har vi fått på plass en likestilling som også tjener menn.

Handlingsrommet for å være mann er på mange områder blitt større. Før måtte en mann være forsørger, med eneansvaret for å skaffe mat på bordet. Du skulle så vidt kunne fornavnet på ungene dine. I dag ser vi tilstedeværende og omsorgsfulle fedre og kompiser.

Gjennomslaget for tredelingen av foreldrepermisjonen er en stor seier, som vi i Venstre har kjempet for lenge. I debatten som fulgte etter vedtaket opplevde jeg mest sinne fra damer. Jeg fikk mye skryt av mennene. Jeg oppfatter reaksjonen som at dette en rettighet som mange menn føler var med å gi dem en større mulighet til å få lov til å være en ordentlig pappa. Det er jo også det beste for barnet å både ha en mamma og en pappa, som du har et like nært forhold til. Det gjør det mye tryggere å være barn, og jeg tror det gjør det mye artigere å være pappa. Samtidig er det bra for likestillingen, det er kjempebra for arbeidslivet og det er bra for hjemmene vi skal bo i.

Men det å være mann betyr selvfølgelig veldig mye mer enn å være far. På vegne av oss peppermøer, kan jeg gjerne føye til at det samme gjelder damer. Det å være mann innebærer mye mer enn å være eneforsørger.

Det dere gjør på dette senteret er en viktig jobb for å være med på å løfte likestillingsutfordringene vi har i Norge. Dere er en viktig medspiller i arbeidet for å skape en god skole for alle, der alle får like muligheter, et inkluderende arbeidsliv, der folk skal få lov til å utvikle seg i arbeidslivet som de er, og i arbeidet for et velferdssamfunn som gjør det mulig å være medborger - en borger som deltar på lik linje, uavhengig av kjønn, seksuell orientering, eller hvilken bakgrunn du har.

Arbeidet dere i Reform gjør er helt avgjørende for arbeidet for å bygge et likestilt samfunn. Dere bidrar til bevissthet, dere bidrar til opplysning og dere bidrar for formidling av viktige temaer vi trenger å ha på vår dagsorden.

Utenforskap og ensomhet er alltid et viktig tema, for begge kjønn. Det er kanskje ekstra viktig for menn. Det er ikke sikkert at vi hadde sett den positive utviklingen vi ser i dag, hvis ikke dere hadde vært med på å påvirke debatten. Vi ser samtidig at sinte, ofte unge, menn føler seg utenfor, og ikke finner plassen sin i samfunnet. Det er ikke slik at bare de lærer å stå opp om morgenen, så ordner det seg. Samtidig er det også en utfordring med alle dem som finner fellesskap i hatefulle konspirasjonsteorier på nettet, eller som er med på å egge opp hverandre.

Hvordan når vi egentlig fram til disse folkene? Hvordan kan vi bygge fellesskap som også disse føler seg som en del av? Akkurat dette er en av grunnene til at jeg ønsket å jobbe med likestillingsfeltet. For meg ligger likestilling i sjela, og det er grunnleggende i det å være med i et liberalt parti. Da jeg

like før jul presenterte kulturmeldingen, som vi kalte *Kulturens kraft* og som er vårt overordnede kulturpolitiske prosjekt, så handlet den om at kunst og kultur er med på å myndiggjøre og danne mennesker. Kunst og kultur virker til at mennesker er i stand til å være med å forme sitt eget liv, og samfunnet rundt seg. Men kunst og kultur legger også til rette for alle de fellesskapene som er med å bygge demokratiet vårt. Når vi legger til rette for mangfold, og når vi har et kulturliv som er representativt og av høy kvalitet, ja da klarer vi å skape toleranse. Vi klarer å skape inkluderende fellesskap, som både gir rom for uenighet og forskjellighet, og som ikke minst gir rom for deltakelse i fellesskapet vi ønsker å bygge.

Vi har en jobb å gjøre for å bygge disse fellesskapene slik at alle føler at de hører til i vårt samfunn. Jeg mener det er sånn vi bygger medborgere, folk som er i stand til å vare på omgivelsene rundt seg, og folk som er i stand til å ta ansvar for å styre sitt eget liv.

I bunn og grunn handler jo alt dette om likestilling. Det handler om å se mennesker som de er, og la mennesker leve fulle liv, for å være akkurat den man faktisk er.

Jeg vil benytte anledningen til å ønske dere lykke til med de nye lokalene, men først og fremst å si tusen takk for jobben dere gjør. Jeg vil særlig trekke fram Mannstelefonen, og chatten dere driver. Jeg tror dette er kjempeviktige tilbud for mange som er i vanskelige faser, der du skal finne ut hvem du skal være og hva du skal stå for, og hva du ønsker å være en del av. Det å ha noen å snakke med, også om vanskelige ting, det trenger absolutt alle. Det er kjempeviktig å legge til rette for dette.

Det dere gjør kan kanskje få tåka til å lette litt, og fortelle folk at de ikke er helt alene på den vidda de føler de står på. Og kanskje er dere av og til med på å vise at sola glimter gjennom tåka.

Lykke til i arbeidet framover! Dere driver med likestilling i praksis. Lykke til med de nye lokalene, og tusen takk for meg.

(Talen ble framført ved åpningen av Reforms nye lokaler mandag 21. oktober 2019)

Vedlegg 2: Prolog til Reform av forfatter Thorvald Steen

*Snakke, fikser han ikke,
fordi han har en strek til munn.
Han kaller seg blond, men det er mest skryt
fordi han nesten ikke har hår.
Høre, gjør han i hvert fall ikke, fordi han har vært bokser
og har blomkålører.*

*Jeg er Mannen, roper han.
Det beste hadde vært å ikke snakke noe mer om ham.
Vi gjør det like vel.*

*Han omgir seg ofte med flere av samme slaget.
En gang forspiste han seg på pottitstappe og døde,
nesten.*

*En annen mann hørte om det og daua på flekken.
En annen leste om det og drukna i en sølepytt.
Vår mann slo seg på flaska
og ble tatt for et bankran på sykkel.
Broren hans sluttet å vaske seg og fikk byller
over ansiktet og kroppen.
Sønnen vant i lotto og ble så hoven
at hue ikke fikk plass i hatten.*

*Sola skinte, det nærmet seg vår.
Flere steder var gata isete.*

*Han falt og slo hull i panna.
Han slepte seg til apoteket
og kjøpte et plaster.*

*Da han gikk ut, skled han på trappa
og fikk en stygg rift på kinnet.
Han gikk tilbake til apoteket.
– Du faller så ofte, kjøp flere plaster, sa farmasøyten.
– Ikke tale om. Jeg skal ikke falle mer.
Han falt åtte ganger til.
Hver gang prøvde han å la andre deler av kroppen treffe først.
Til ingen nytte.
Hjemme ringte han på døra.
Han var dyktig til å treffe den hvite knappen
midt i den sirkelrunde skiva.
Flere ganger trykket han på knappen.
Til slutt åpnet kona døra.
Hun og barna kjente ham ikke igjen.
– Jeg er Gustav, ropte han.
– Det kan alle si, fikk han til svar,
før døra ble låst.*

*Utenfor Grand Hotell,
da han minst ventet det,
ble han tilbudt av en servitør
et rekesmørbrød fra dagen før.*

*Det gikk opp for ham hvor sulten han var.
Han stirret på den firkantete brødsken, med lag på lag av reker oppå hverandre.
Han gransket de forvridde, skrellete, lyserøde skapningene med majones og en sitronskive på toppen.
Varsomt skjøv han høyrehånden under skiva og løftet den opp mot hodet.
Først nå la han merke til de tynne, grønne dillstilkene som var dandert under sitronskiva.
Grønt og rosa er vakkert, tenkte han.
Idet han åpnet streken til munn, traff sitronskiva pannen, majonesen, det høyre øyet, før nesa skumpet til stabelen av reker, som falt ned på det sølete fortauet, der skoene allerede sto plantet*

*i byens hovedgate.
Nå kjente han for alvor
hvor sulten han var.
– Vil du ha en sild vi har til overs?
Han nikket.
Servitøren stappet silden inn gjennom den
utydelige munnen.
Han glemte å tygge.
Det fine glatte skinnet
var til stor hjelp
for å få fisken ned i magesekken.
Han var lettet over at fisken
var død
og ikke sprellet.
Dessverre ble han ikke tilbudt
noe å skylle den ned med.
Silda ville opp igjen.
Med et ahaååå, kom den opp
gjennom spiserøret, svelget og ut av munnen
før den klasket i fortauet.
– Har dere tynne wienerpølser?
spurte han.
– Det har vi aldri servert.*

*Han slapp inn på herberget like ved.
Da han skulle legge seg, bommet han på senga.
Han ble liggende på golvet, ute av stand til å reise seg opp.
Etter en stund samlet han seg og klarte å få presset seg opp på fire.
Kreftene sviktet og det skjøre stillaset
ramlet sammen
og ble liggende.
Til slutt sovnet han.
Det ga ham tilbake kreftene
Da han våknet, kjente han seg i strålende form.
Han reiste seg opp, ristet på
beina, gikk fram og tilbake.
Fram og tilbake.
Langt om lenge
kikket han bort på senga
og husket på at
han skulle legge seg.
Han la seg forsiktig
ned på madrassen.
Han snudde seg
fra den ene siden til*

*den andre.
Det gjentok
seg flere ganger,
men han fikk ikke sove.*

*Du kan kanskje
tro at dét var i
grunnen alt.
Og det er det.*

*De er her på kloden.
Ingen har spurt dem om de ville være her.*

Thorvald Steen

(Skrevet til og framført av forfatteren ved Reforms åpning av nye lokaler, mandag 21. oktober 2019)